

Posudek školitele na bakalářskou práci Jakuba Straky „Srovnávací analýza úmrtnosti obyvatel v produktivním věku ve vybraných vyspělých státech“

Bakalářská práce Jakuba Straky „Srovnávací analýza úmrtnosti obyvatel v produktivním věku ve vybraných vyspělých státech“ má celkový rozsah 63 stran včetně příloh. Textová část práce je strukturována standardně a je rozdělena do šesti základních kapitol včetně úvodu a závěru. Doplnují ji seznamy použitých zkratk, tabulek, obrázků, použité literatury a datových zdrojů a seznam příloh.

Hlavním cílem předkládané práce je analyzovat vývoj intenzity úmrtnosti produktivního obyvatelstva pro obě pohlaví v období 1995–2010 ve vyspělých zemích a nalézt mezi nimi podobnosti a rozdíly. Dále se autor zaměřuje i na to, které věkové skupiny a skupiny hlavních příčin úmrtí měly na studovaný vývoj úmrtnosti významný vliv. Produktivní věk byl pro potřeby práce vymezen přesnými věky 20 a 65 let. Mezi vyspělé země bylo zařazeno 31 evropských i mimoevropských států.

Práce je rozdělena do šesti kapitol. Za úvodní kapitolou, kde autor představuje téma a vymezuje cíle práce, následuje kapitola zabývající se teoretickými koncepty a minulým vývojem úmrtnosti a také jsou zde stanoveny pracovní hypotézy. Ve třetí kapitole jsou popsány použité datové zdroje a ukazatele. Vlastní analytickou část práce pak tvoří čtvrtá a pátá kapitola. Autor nejprve zkoumá vývoj intenzity úmrtnosti obyvatelstva v produktivním věku a klasifikuje studované země s využitím shlukové analýzy. Dále se práce zaměřuje na příspěvky věkových skupin a vybraných skupin příčin úmrtí k rozdílu střední délky života v produktivním věku v pěti vybraných zemích. V závěru jsou potom hlavní výsledky předchozích kapitol shrnuty.

Jakubovi Strakovi se v práci podařilo shromáždit reprezentativní soubor především zahraniční literatury, s jehož pomocí zpracoval kvalitní teoretický kontext studované problematiky. Oceňuji korektní aplikaci použitých metod, práci s datovými zdroji i nadstandardní grafickou úpravu vložených objektů. Autor také pečlivě dodržuje citační normu.

Z hlediska obsahu je práci potřeba vytknout především následující nedostatky:

1. Některé kapitoly by mohly být vhodněji pojmenované – např. 3.2 Použité ukazatele a metodický postup, 4.3 Úroveň úmrtnosti v produktivním věku mezi muži a ženami apod.
2. Autor v textu pracuje s pojmem intervalová naděje dožití mezi přesnými věky, není tedy jasné, proč v případě obr. 4 uvádí rozdíl v intervalové naději dožití mezi věky dokončenými.
3. V textu i grafických prvcích je intervalová naděje dožití mezi přesnými věky 20 a 65 let označována jako e_x , vhodnější by bylo přesné označení ${}_{65}e_{20}$.
4. V textu se objevují nepřesná tvrzení – např. na str. 11 je uvedeno, že „v evropských zemích docházelo na začátku 90. let k divergenci v úmrtnosti neboli k prohlubování rozdílů“, ve skutečnosti však Evropa zaznamenávala zvětšování rozdílů v úmrtnostních poměrech minimálně od poloviny 60. let; na str. 25 je citována „metodika Zváry a dalších“; na str. 27 je vývoj naděje dožití v Pobaltských zemích vysvětlován také „vysokou spotřebou alkoholu během let 2000–2007“, není jasné, zda se po roce 2007 konzumace alkoholických nápojů významně změnila; na několika místech se objevují nelogická konstatování, např. na straně 29 autor píše „Intenzita úmrtnosti měřená prostřednictvím tohoto ukazatele (${}_{65}e_{20}$) se zvýšila mezi roky 1995 a 2010 z hodnoty mediánu 42,53 let na 43,31 let“, což je nesmysl, protože nárůst délky života souvisí se snížením intenzity úmrtnosti a ne s jejím zvýšením.
5. V části práce autor pracuje s pěti vybranými zeměmi, které mají reprezentovat odlišné úmrtnostní poměry, na str. 13–14 k tomu navíc uvádí, že jde i o reprezentanty určitých geografických regionů

v Evropě, vzhledem k tomu, že v práci jsou analyzovány i mimoevropské země, není jasné, co reprezentuje je.

6. Jako argument pro vysvětlení, proč se práce věnuje právě sledovanému období (str. 14), slouží „podmínka, aby vybrané země používaly 9. nebo 10. revizi MKN“, ale nikde není zdůvodněno, proč je to důležité.
7. Do diskuse literatury nepatří vlastní výpočty a závěry (viz str. 17).

V práci nalezneme také určité nedostatky formálního charakteru, objevují se zde nesrozumitelné či méně vhodné formulace nebo výrazy (např. opakovaně „datová zásoba“), časté opakování některých slov a také gramatické chyby.

I přes výše uvedené výhrady a kritické připomínky souhrnně mohu konstatovat, že posuzovaný text splňuje požadavky kladené na závěrečnou práci bakalářského studia demografie a proto předloženou bakalářskou práci Jakuba Straky „Srovnávací analýza úmrtnosti obyvatel v produktivním věku ve vybraných vyspělých státech“ navrhuji přijmout k obhajobě.

V Praze dne 25. 8. 2018

RNDr. Boris Burcin, Ph.D.
školitel